

Kovács Attila György

A KÖRÜLMÉNYEK ISMERETÉBEN¹

- Elvitték - mondja Kovács.

Elcsavarja a felsőtestét, a háta mögé néz, aztán előre és balra. Jobbra nem néz, mert ott a fal van. Folyamatosan nézi, hogy jön-e valaki, már beállt a nyaka a forgolódástól, a tarkójához nyúl, megmasszírozza. Aztán megint elcsavarja a felsőtestét, de most a másik irányba, közben nyomogatja a nyakát, hogy ne fájjon.

- Vagy az is lehet, hogy elköltözött. - Szabó előtte áll, nem forgolódik, inkább Kovács mimikájából, szemének tükréből próbálja kitalálni, hogy van-e valaki a háta mögött a gangon. Az első emeleten állnak, átellenben Endródi lakásával.

- Nem hiszem, hogy elköltözött, inkább elvitték - erősködik Kovács. Eszébe jut, ha teljes testtel a korlát felé fordul, és lazán rátámaszkodik, akkor nem kell folyton kitekernie magát, hogy a háta mögé pillantson, hiszen fejének feltűnésmentes jobbra-balra ingatásával beláthatja maga körül a teret, így nem érheti meglepetés. Nem mintha félne a meglepetéstől, mert ő megmondja akárkinek az igazságot, de azért mégis. A korlát felé fordul, rátámaszkodik, végigjártatja szemét az udvaron és a függőfolyósok szabályos rendszerén.

- Nem oly korban élünk - feleli Szabó, maga is meglepődik, hogy ilyen választékosan beszél, de úgy érzi, ez most szükséges, mert Kovács teljesen belepistult ebbe a dologba. Persze Szabóban is van egy kis bizonytalanság a körülmények miatt, de azért nem hiszi, hogy elvitték. Ő is a korlátnak támaszkodik, vállt vállnak vetve állnak egymás mellett Kovácssal. Körülnéznek. A fejük szinkronban mozog, mikor Kovács jobbra néz, Szabó balra, majd lefelé és fölfelé, azután, hogy teljes legyen a kör, az egymás mögötti teret is leellenőrzik. De nem jön senki.

- Kellett neki annyit pofázni - ezt most Szabó mondja.

- Mindenki pofázik - mondja Kovács, és, hogy biztos legyen, a másik nem érti félre, mit miért mond, még hozzáteszi, igaz, kis habozás után, hogy ettől függetlenül még elköltözhetett.

1 Részlet egy készülő regényből.

Szabó is kivár egy kicsit, ezzel is jelezve, hogy érti, miről van szó, és respektálja Kováts kompromisszumkészségét, aztán azt mondja, hogy persze, persze, de mindettől függetlenül még az is lehet, elvitték. Már nem forgatják a fejüket, nézik Endrődi lakásának ajtaját. Ugyanolyan lakásajtó, mint a többi, csak nincs mögötte Endrődi, mert elvitték, de az is lehet, hogy elköltözött. Ezt senki sem tudja a házban. A Bodrovics szerint egyik sem, Endrődi ott van a lakásban, csak nem akar kijönni. A Bodrovics azt mondja, hogy van ilyen, hogy ő már látott ilyet, hogy valaki teljesen begubózott a körülmények miatt és azután soha többé nem jött ki a lakásából. Magába zárkózott örökre. Ilyeneket beszél. De a Bodrovics alkoholista.

- Hülye vagy! - A tányér hangosan koppan, ahogy Kováts felesége leteszi a férje elé. Nem csapja oda, mert a felesége nem egy csapkodós fajta, de Kováts már ebből a koppanásból is tudja, hogy tényleg mérges. Hogy kihúzta nála a gyufát, de úgy istenigazából. Kováts tényleg hülye, mert mindig járhatja a száját, még akkor is, mikor a felesége szerint már nem kéne, ebben hasonlít Endrődire, de Endrődi még Kovátsnál is hülyébb, ezt néha Kováts felesége mondta is neki, hogy te még az én férjemnél is hülyébb vagy, de azon akkor még nevettek, amikor Endrődi még nem költözött el. Persze Kováts állítja, hogy nem elköltözött, hanem elvitték, és győzködi a feleségét, hogy higgye el, igaza van, mert neki mindig igaza van, és pont azért járhatja a száját, mert igaza van.

- Egyed a paprikáskrumplidat, mert kihűl - mondja erre a felesége. - Meg addig sem beszélsz hülyeségeket.

Megvárja, míg Kováts elkezd enni a paprikáskrumplit, hogy tele legyen a szája.

- Különben is, három napja találkoztam Endrődivel, vitte le a szemetet, kiszakadt az egyik zacskó, úgy kellett összesöpörni utána - mondja Kováts felesége, aki nem eszik, tüntetőleg nem eszik, csak dacosan nézi a férjét, azzal a hülye vagy fiam pillantásával, csak most a szeretet hiányzik a nézéséből, mert igazság szerint fél, mert nem tudja, hogy mi az igazság, hogy az Endrődi elköltözött vagy elvitték, és ezért fél, de nem magát félti, hanem a férjét, és éppen ezért, ha jobban megnézzük, ott van a szeretet a pillantásában, még ha elsőre nem is látszik.

Kováts válaszolni akar, de tele a szája paprikáskrumplival meg savanyú uborkával, de azért próbál válaszolni, meg közben lenyelni a falatot, és ez annyira lefoglalja, hogy nem veszi észre a felesége pillantásában a félelmet, meg a szeretetet sem, csak az a fontos neki, hogy kimondja az igazságot, az ő igazságát, hogy az Endródi nem elköltözött, hanem elvitték. Mert az a szemeteszacsós történet, az nem három napja volt, ahogy a felesége állítja, hanem öt hete, és Kováts tudja, hogy ezt a felesége is tudja. És akkor nagy nehezen lenyeli a paprikáskrumplit meg a savanyú uborkát, és már mondaná a feleségének, hogy te is tudod, hogy öt hete volt, de akkor belenéz a szemébe, és meglátja benne a félelmet meg a féltést, és inkább nem szól semmit, csak teletömi azt a nagy pofáját paprikáskrumplival meg savanyú uborkával, és csak rág és nyel és zabál, hogy még véletlenül se szólaljon meg, lenyomja a kikívánczozó igazságot a torkán, le a gyomrába, hogy ott forgassa, eméssze, bár tudja jól, hogy az igazságot nem lehet megemészteni, azt előbb-utóbb ki kell köpni.

Két hónapja már, hogy Endródi eltűnt a házból, ha szoba kerül, mindenki így mondja, eltűnt, egyedül Kováts rugózik még rajta, hogy jó, jó, de mégis hogyan, mi történt pontosan, hogy akkor elvitték, vagy elköltözött, mert nem mindegy. Mert ha elvitték, az nagy baj, de az is baj, ha elköltözött, mert az Endródi biztos, hogy nem akart volna elköltözni a házából, és ha elköltözött, akkor az csakis a körülmények miatt van. Ezt mondja Kováts. Hogy ez az igazság. De Kovátscsal már nagyon senki sem akar szoba állni, még Szabó is kerülni kezdte, mert már neki is elege lett ebből az elvitték, elköltözött dologból.

- Nem mindegy? - mondja Szabó és megfogja Marika néni kosarát, hogy segítsen. - Eltűnt és kész.

- Az mindig is ilyeneket csinált - feleli Marika néni, és Szabó nem tudja hirtelen eldönteni, hogy Endrődire gondol, hogy mindig olyan eltűnős volt, vagy Kovátsra, hogy mindig hülyeségeket beszél. Felviszi Marika néninek a kosarat a harmadikra. Megállnak az ajtaja előtt, lenéznek Endródi lakására.

- Pedig milyen jó ember volt - Marika néni elpityeredik.

- No, no - vigasztalja Szabó -, hát nem halt meg - mondja, de maga sem biztos benne.

Bárdi szól Kovátsnak, hogy valaki már megint a kuka mellé tette a szemetet. Csöngetnek, Kováts ajtót nyit, a küszöbön ott áll Bárdi, neki meg a kezében a kotyogós, pont rá akarta tenni a gázra, reggeli kávé, jól megtömte a szűrőt, úgy szereti, ha jól meg van tömve, egészen apróra szokta darálni, aztán nagy lángon teszi fel, egyszer elromlott a tömítője és akkor felrobbant, újra kellett festeni a konyhát, azóta nem tömi meg annyira.

- Mi közöm hozzá? - kérdezi.

Bárdi nézi Kováts kezében a kávéfőzőt, már ivott otthon egy kavarósat, de most, hogy megérzi a darált kávé illatát, meginna még egyet, bár a kotyogóstól mindig megfájdul a gyomra, túl erős neki, savas, azért szokott csak kavarósat inni, három az egyben, de most úgy megkívánta, tenne bele tejport vagy tejszínt, azt a kis kapszulását, Kovátsnak biztos van, akkor nem lenne olyan erős, elvenné a savasságát. Ránéz Kovátsra, aztán vissza a kotyogósra.

- Te kezdted el baszakodni a közös képviselővel is - mondja.

Kováts észreveszi, hogy a másik a kotyogóst bámulja, de nem akarja behívni Bárdit, nem akarja megkávéztatni, pedig régebben volt olyan, hogy behívta, tudja, rossz a gyomra, hogy tejszínnel szereti, és van is neki itthon olyan kapszula kávétejszínje, növényi, mindig akciósan szokta venni, öt tálcával egyszerre, tálcánként hús, vehetné nagy flakonban is, de nem mindig issza tejszínnel a kávé, az meg megromlik, ha kibontja, a kapszula meg eláll a hűtőben. Ellép Bárdi mellett, a kávéfőzővel a kezében áthajol a függőfolyosó korlátján. A közös képviselő a földszinten lakik, a belső udvar sarkában, srégen Kovátsék alatt, ha eléggé kihajol, látja a lábtörlőt meg az ajtó alját. Bárdi is kihajol a korláton, magasabb, mint Kováts, ő látja a levélbedobó nyílást is.

- Nincs itthon - mondja.

- Sosincs itthon - feleli Kováts.

Bárdi ellép a korláttól, beles a nyitott ajtón, összevissza dobált cipőket lát, a fogason rendetlenül egymásra akasztott kabátokat. A hálószoba ajtaja csukva, Bárdi elképzeli, hogy Kováts felesége alszik, hason fekszik, kitakarózva, a hálóinge felcsúszott a derekára, aztán álmában megmoccan és lassan, nagyon lassan elkezd megfordulni, a lábai lágyan szétnyílnak. Bárdi nyel egyet. Kováts már azon van, hogy behívja egy kávéra, de nem tetszik neki, ahogy a másik nézi a hálószobaajtót, van valami furcsa a pillantásában, visszalép a küszöbre, eltakarja előle.

- Csak azt akartam megtudni, hogy mi van az Endrődivel – mondja.
- Eltűnt – feleli Bárdi, s hogy megelőzze Kovátsot, még hozzát teszi:
- Elvitték vagy elköltözött, mit érdekel. Akinek nagy a pofája, az ne csodálkozzon. Nem kell itten ugrálni.

Bárdi a bal kezével körbeint, a mozdulat magába foglalja a függőfolyosókat, a belső udvart, a házat magát a benne lakókkal, és Endrődöt is, akit elvitték vagy elköltözött, de az is lehet, hogy a Bodrovicsnak van igaza.

- Dolgozol, megcsinárod a munkád. Sör van, kenyér van, tej van. Mi kell még? Lopnak? Loptak mindig. Tőled? Megvan mindened, lakás, kocsi. Jól élsz, azért is pofázol. Meló, nem szakadsz bele, sör a haverokkal, hazajössz, tévé, asszony. Kisember, nagyember. Ilyen volt mindig a világ, ilyen is lesz. Mindig az olyanokkal van baj, akik pofáznak, csinálják a feszkót. Azok miatt nincs nyugalom, béke, csak háborúskodás. Pedig lehet itt élni, ez egy jó hely, csak nem kell ugrálni. Minek. Nem foglalkozol velük, veled sem foglalkoznak.

Bárdi egészen tűzbe jön, ahogy magyaráz.

- De akkor is – mondja Kováts –, ki kell állnunk egymásért.
- Kiállni? Érted, azt miért? Egy kávéra nem vagy képes behívni az embert!

Bárdi megfordul, otthagya Kovátsot. A folyosó végéről még vissza kiabál.

- Abból a szemétből még baj lesz.

Másnap még egy szemeteszsák van a kuka mellett, de nemcsak úgy letéve, látszik, hogy odavágták az oldalához, kiszakadt az alja, csirkecsont meg tejfölösdoboz hever a földön, ezt már nem lehet csak úgy felvenni és bedobni a szemetesbe, össze kell seperni, fel kell mosni utána a mocskot, ráadásul a csonton még ott a hús, bűdösödik. Elmennek mellette, mindenki úgy tesz, mintha ott sem volna, csak Marika néni áll meg egy pillanatra, nézi a csirkecsontot meg a tejfölösdobozt, majdnem félig tele, de aztán továbbmegy. Máskor is van, hogy ott a kuka mellett a szemét, soha nem derül ki, hogy ki tette mellé, egy-két napig ott hever, aztán a közös képviselő kiírja az üzenőfalra, hogy jó lenne, ha aki odahányta, az eltüntetné onnan a szemétét, mert ő tudja, ki az, és ha ott marad, akkor kiírja, hogy megtudja mindenki, ki az a mocskos disznó, aki teleszarja a lépcsőházat, őt nem érdekli,

mert neki felelőssége van a házért. Nem sokkal később a szemét eltűnik, felszívódik, de nem derül ki soha, ki tette oda, és az sem, ki vitte el. Endrődi szerint a közös képviselő. Legalábbis ezt mondta Kovátsnak, mikor még nem tűnt el, mikor még a házban lakott, és nem volt kérdéses, hogy akkor elvitték vagy elköltözött.

- A közös képviselő az, biztos vagyok benne - jelentette ki Endrődi. A kapualjban álltak Kováts csal, nézték a közös képviselő lakásának ajtaját.

- Honnan tudod? - kérdezte Kováts.

Endrődi megvonta a vállát, biztos benne, mondta, mert mindig akkor kerül szemét a kuka mellé, amikor valaki problémázik, a közös képviselő ezzel zsarolja azt, akinek nem tetszik valami a házban.

Kováts emlékezett rá, hogy ez a szemetes dolog a kéményes lakógyűlés után kezdődött. Akkor a lakók nagyon fel voltak háborodva, hogy a kivitelező milyen trehány munkát végzett, és mindenki mondta a magáét, és régi sérelmek is előkerültek, és a végén Szabó azt mondta a közös képviselőnek, hogy a mi zsírunkon hízol, és leveszed a részedet mindenből. De Szabó ezt azért mondta, mert nem őt választották meg közös képviselőnek, pedig ígért fűt-fát. Szóval azon a kéményes lakógyűlésen elmérgesedett a helyzet, szó szót követett, elszabadultak az indulatok, és a közös képviselő meg Szabó majdnem ölre mentek, Endrődi meg Kováts állt közéjük, mert akkor még nem voltak olyan pofázósak, meg izgágák, azok csak később lettek.

Másnap valaki a kuka mellé tette a szemetét, a közös képviselő pedig kiírta az üzenőfalra, hogy tudja, ki volt az. A szemét nem sokkal később eltűnt, Szabó pedig nem pofázott többet.

Kováts felesége áll a konyhában és sír. Kijött mosogatni, pedig csak két tányér van, azok is inkább morzsásak, el sem kéne mosogatni, egyébként sem szokott két tányért mosogatni, drága a víz, megvárja, míg összegyűlik az eszcálg, de most ki kellett jönnie, mosogatni. A szemét öt napja hever a kapubejáróban, a kuka mellett, őbenne meg csak gyűlik a feszültség. A közös képviselő nem írt ki semmit, pedig a lakók mindennap megnézik az üzenőfalat, Szabó már reggel fél hatkor lemegy, de semmi. Mondja is Marika néninek meg Bárdinak a függőfolyosón, hogy még semmi. Marika néni a kezét tördeli, hogy ő már nagyon ideges, Bárdi meg hümmög, és azt mondja Szabónak, tudni véli,

hogy ki rakta a kuka mellé a szemetet, és jelentőségteljesen néz. Szabó legalábbis úgy érzi, hogy Bárdi jelentőségteljesen néz, és ettől a nézéstől legszívesebben azt mondaná neki, hogy elmész te a fenébe. De Szabó már nem pofázik.

Egyre nagyobb a házban a feszültség, ezért is kell Kováts feleségének kimenni, mosogatni. Nézik a férjével a híradót, és hirtelen nem tud mit csinálni, elkezd dolgozni benne az ideg, és akkor mosogatnia kell, még akkor is, ha csak két morzsás tányér van, különben nem tudja mi lesz. Kováts jön be a konyhába, hogy igyon egy pohár szódát.

- Neked meg mi bajod van? - kérdezi.

A felesége megtörli a szemét, aztán kifújja az orrát.

- Szedd össze a szemetet a kukánál - mondja.

- Én más mocskához hozzá nem nyúlok - Kováts fújtat.

- Akkor majd én.

A felesége elindul az ajtó felé, Kováts látja rajta, hogy komolyan gondolja, hogy tényleg fogja magát, és lemegy összeszedni azt a kurva szemetet a kuka mellől.

- Meg ne próbáld! - üvölt a feleségére, a feje tiszta vörös lesz, odaáll az ajtóba, hogy az asszony ne tudjon kimenni, elállja az útját.

Kováts felesége megáll a konyha közepén, nem szól semmit, csak áll, nézi a férjét, a szeme csillog, de nem sír, már nem, és Kováts tudja, hogy nem fog megszólalni, ha kell egy hétig áll ott némán, és csak nézi a férjét összeszorított szájjal, és egy idő után Kovátsból elpárolog a düh, mert a felesége olyan törekenynek látszik, ahogy ott áll a konyha közepén, hogy legszívesebben odamenne és megölelné, de ilyenkor valamiért nem meri.

- Jól van, na - mondja Kováts.

Téblából még a konyhaajtóban, de a felesége csak hallgat. Megfordul, kimegy az előszobába, belebújik a kinti papucsába, előszed a beépített szekrényből egy háztartási gumikesztyűt. Éppen a csirkecsontot, meg a tejfölösdobozt takarítja fel, mikor a nagykapun belép Bárdi meg Marika néni. Egy pillanatra megtorpannak, nézik Kovátsot a kinti papucsában, a gumikesztyűs kezében a csirkecsonttal és a tejfölösdobozzal. Kováts már kezdene magyarázkodni, hogy ez nem az ő szemete, de valakinek csak el kell takarítania, mert már egy hete bűdösödik a kuka mellett, de akkor Bárdi megszólal, hogy tudtam, úgy tudtam,

menjünk Marika néni. Kováts meg csak áll ott, aztán bevágja a tejföldsdobozt meg a csirkecsontot a kukába.

- Bassza meg - mondja.

Homonnainé keddenként mindig süt palacsintát. Mióta az öreg Homonnai meghalt, Ferkó meg kirepült a fészekből, azóta jobbára csak magának, de néha Kováts is benéz, ha megérzi az illatot. Gyerekkorában Homonnainé sokat vigyázott rá, míg a szülei dolgoztak, ott játszottak Ferkóval az udvaron, rohangáltak a függőfolyosókon, Homonnainé meg, mikor kész lett a palacsinta, kiállt az ajtóba, és elkiabálta magát, hogy kész a palacsinta. Ferkó a kakaósat szerette, Kováts a túrósat, így soha nem volt veszekedés.

- Ferkóval mi újság? - kérdezi Kováts, várja, hogy kész legyen a második palacsinta. Az első soha nem sikerül, leragad, összegyűrődik, Homonnainé meg kidobja, hiába mondja neki Kováts, hogy megeszi úgy is, nem kapja meg, nem gondolod, hogy odaadom azt a szakadtat, háborodik fel Homonnainé. A második már sikerül, az jó, azt odaadja, nem tölti meg, nesze meztelen palacsinta, mondja, a tányérra csúsztatja, Kováts meg azon forrón behabzsolja.

- Jól van - feleli Homonnainé, egy késsel a palacsinta alá nyúl, megfordítja.

- Endrődít elvitték, nem elköltözött, a szemetet nem én tettem a kuka mellé - mondja Kováts egy szuszra.

- Tudom - mondja Homonnainé -, de vannak dolgok, amikről nem beszélünk.

- De azért vannak? - kérdezi Kováts.

- Persze, hogy vannak! Ha nem lennének, nem tudnánk róluk nem beszélni.

Tányérra csúsztatja a palacsintát, Kováts elé teszi.

- Nesze meztelen palacsinta, egyél!

A Bodrovics megáll Endrődi lakásának ajtaja előtt. Körülnéz, a függőfolyosók üresek, nem látja senki. Egy nájlonszatyrot akaszt a kilincsre, kenyér van benne, liter tej, vagdalthús-konzerv, zöldpaprika. Három hosszút meg két rövidet koppint az ajtón. Vár, fülel egy kicsit, azután bólint és elmegy.